

Τ ΡΑΓΟΥΔΙΑ ΚΑΙ... ΠΑΡΑΤΡΑΓΟΥΔΑ

ΤΑ ΚΑΤΑ ΜΕΛΙΣΣΑΝΘΗΝ

Μία ιστορία τών ημερών μας με πολλή... φιλολογία. Ποι ές άνεκαλυψε πραγματικώς... την Μελισσάνθη. Όπου ή κ. Αιμιλία Δάφνη μένει... έκτακτη πρό του νέου ποιητικού άστέρης. «Είνε δικά της ή κλεμμένα;...». Η Δοκιμασία. Υπό τον φανόν του ύπερχεινίου τών Οίκονομικών. «Άσε με, βρέ αδερφέ! Είνε σαχλαμάρες...», κτλ.

ΕΓΑΣ θόρυβος, πατηνά, φελλάμα άπίστευτη γίνεσαι αυτές τις ήμέρες για τη λιθογραφημένη ποιητική συλλογή που εκπορεύεται «Προφητείες» και φέρει το όνομα Μελισσάνθη, φιλολογικό ψευδώνυμο της δίδας Ήβης Κούγια. Η Μελισσάνθη λοιπόν, της οποίας είχε περίσσει σκεδόν απαιτήθητας ή πρώτης τάξης τών ποιημάτων, άναγνωρίζεται τή άναγνωρίσασαι τώρα, με τα τελευταία της τραγούδια, ούτε λίγο, ούτε πολύ, ποιήματα σπουδαία, πρωτοφανή, μεγάλη, νέα Σαρφό, ένδεκάτη Μούσα, ποιητική μεγαλοκρία, τέρας της Τέχνης! Η καταπληκτική αυτή γένησι που σκευάσθη γύρω από το πρόσωπο

της νεαρής ποιήτριας και τα έξοφρατικά πράγματα που λέγονται και γράφονται, σε κοσμικές συναναστροφές και σε πολιτικά περιδικά, για το καλύτερο της ιδίας, μας έφεραν στην άποψαι να άπαιχρίσουμε μία ζήσενα για να βρούμε την πραγματική αιτία όλης αυτής της φασαρίας, προχωρώντας ως τα παρακρήνα της ιστορίας, που ζωντανά με τις υπερβολές και τους μύθους της... θεαταίζη.

Άπό πού έλας ν' άρχίζουμε; Σε πού ν' άπευθινώμαστε για... διαφώτισαι; Ποιός ήταν εκείνος που θα μπορούσε να μας προσφέρει τις σχετικές πληροφορίες και τ' απαραίτητα στοιχεία;

Νά μερικά ερωτήματα που παρουσιάστηκαν άμέσως—άμέσως και που περιέμεναν άπάντησι, Εύτυχώς στη δύσκολη αυτή θεία μας παρουσιάστηκε ως από μηχανής θεός ή πολύτιμος συνεργάτης μας κ. Στέφανος Δάφνης, από τους πιο καλύτερους και ταχύτερους του «Μπουκέτου», ή γνωστός ποιητής και λόγιος, ή όποιος ύπηρετεί από έτών ως ταγματάρχη από άναγνωρίσθησι της Έθνηκής Βιβλιοθήκης. Τόν παραστήσαμε λοιπόν ως το πρώτο της Βιβλιοθήκης και εκεί τόν ύποχρεώσαμε να μας πη ό,τι γνώριζε για τό φιλολογικό αυτό σκάνδαλο, για τό όποιο εύθύνεται και ή ίδιας ός... φιλικός άυτοσυργός, καθώς θα φανή από τη συνέχεια της διηγήσεως.

Ο κ. Δάφνης, ή όποιος, έπιτός τών άλλων, έχει τό προσόν της εύχάριστης και χαριτωμένης άφηγήσεως, είχε την ύπομονή και την καλωσύνη να μας άναφέρει ό,τι θυμόταν από την πρώτη που γνωριμία με τη Μελισσάνθη, καθώς και τα έπακόλουθά της.

—Έν πρώτοις, μας είπε, μπορώ να ύποστηρίξω, ότι εγώ πρώτος έγνωρισα τη Μελισσάνθη και την έπρόσξενα. Όλοι οι άλλοι που φωνάζουν και κόπτονται σήμερα ύπερ αυτής, ήρθαν κατόπιν μου. Τόν καιρό που διάβαζε σε μένα τα ποιήματά της, αυτοί δεν ήξεραν ούτε τ' όνομά της. Κι αυτό δεν τό λέω από κανέναν άλλον λόγο παρά μόνον έτσι, χάριν... της ιστορίας.

—Μπορείτε να μας πητε λεπτομέρειες επί του ζητήματος, κ. Δάφνη;

—Εύχαριστώ. Τή Μελισσάνθη λοιπόν τη θυμόμουν έδω και δύο—τρία χρόνια, πριν άκόμα βγάλει τό πρώτο της βιβλίο. Έρχόταν ταχτικά και διάβαζε ιδίως γαλλική φιλολογία, έροδιωμένη μ' ένα συστατικό συμείωμα του διεθνούς της έδω Γαλλικής Σχολής, όπου παρακολούθησε μαθήματα. Ήταν ένα σιμπαθητικό κορίτσι και φαινόταν πολύ προσεχτικό στη δουλειά του. Έξαφνα μία μέρα με πλησίασε και μου έδωσε ένα μικρό τετράδιο γραμμένο.

—Αυτού μέσα, μου είπτε, έχω μερικά ποιήματα και θα σας παρακαλέσω να τα διαβάσετε και να μου πητε τη γνώμη σας.

Συνηθισμένος από παρόμοιες αήθησις και... άπαιτήσεις, έβαλα τά χειρόγραφα στην τσέπη μου και όταν μου δόθηκε καιρός άνοιξα και τό διάβασα. Κορίσι να τό περιμένω, μου άρεσαν και ιδίως με σταμάτησε ένα ποίημα με τόν τίτλο «Άντικαταπολιεύς». Μου ά-

ρεσαν μάλλον τόσο πολύ, ώστε μου πέρασε άμέσως άπ' τό νού, ότι τά ποιήματα αυτά δεν ήσαν δικά της, αλλά κανενός άλλου που της τάδωσε και την άρρησε να βάλη τ' όνομά της. Τις ύποψίες μου αυτές τις άνεκοίνοσα και στη γυναίκα μου (ή κυρία του είναι ή γνωστή έλεκτη ποιήτρια τών «Χρυσών Κυπέλλων», ή όποια συννεμερίσθη τις άπόψεις μου. Της άρεσαν όμως κι αυτήνης τά ποιήματα της άγνωστης νέας, όταν τά ξαναδιαβάσαμε άπ' τό τετράδιο μαζί. Τά βρήκε μάλλον τραγούδια πρώτης τάξεως, προκειμένου κιόλας για πρωτόλεια, και δεν άργησε να ένθουμασθη. Άλλά...

—Έχει και άλλος;...

—Πώς δεν έχει! Άλλά ή γυναίκα μου πρόσθεσε επίσης και κάτι άλλο που μου είχε διαφάνει έμένα. Ότι δηλαδή μέσα στα ποιήματα της Μελισσάνθης έτήχη πολλές φιλοσοφία και πείρα, την όποια ήταν αδύνατο νάχη ένα κορίτσι είκοσι χρονών. Αυτό και κάποιος άνοητός τόνος που διακρίνασε έδω κι' εκεί σταύς στίχους της, μας έζησαν να δυσπιστήσουμε άκόμα περισσότερο και να ύποθέσουμε ότι τά ποιήματα αυτά δεν τά είχε γράφει ή ίδια.

—Και πώς διεύθη τό μυστήριο;

—Ίδού πώς. Η γυναίκα μου κι' εγώ άποφασίσαμε να την... έξετάσουμε καλύτερα και μία μέρα την καλέσαμε στο σπίτι μας. Ήταν Κυριακή άπόγευμα και γυρίζοντας από κάποιον βόηκα τη γυναίκα μου να μιλήσει μαζί της στον κήπο μας και να φανείσα κάπως άλαχημένη. Σε μία στιγμή σκευάθηκε και μούσε χρονά πώς τά ποιήματα είναι πραγματικώς δικά της και πώς έχομε άδικο να την ύποφραζόμενα. Αυτός θυσανόταναι τά πράγματα, όταν ύστερ' από λίγων καιρό εκπολύσθησε ή πρώτη της συλλογή...

—Η «Φωνές έντόμου»;

—Μάλιστα, Μόλις μου έφερε τό πρώτο της αντίτυπο, και σκόλασα από τη δουλειά μου, φεύγοντας από τη Βιβλιοθήκη τράκαρα στο δρόμο τό Σπύρο Μελά. Έσαι δι ή Σπυρίδων Μελάς, κάποιος Άθηναίος, δραματικός συγγραφέας, χρονογράφος, ιστορικός, διηγηματογράφος, ασχολούμενος με τά πάντα και φηγογόμενος περί παντός, έχον γνώμην τόνου περί ποιήσεως όσαν και περί πενταετούς σχεδίου και της... Κάπριου, της κακοτυχίας πεθεράς. Για να μην τά πολυλογώ, τόν έπιασα άπ' τό κομμάτι του σακακιού του (από κει συνήθιζε να πηάνη κι' αυτός τούς γνωστούς του) και, έπειδή είχε συμπουτώσει και δεν έφεγγε, τόν έπεράδισα και τόν έφερα στο Ύπουργείο τών Οίκονομικών, κάτω από ένα φανάρι...

—Γιατί όλ' αυτά;

—Θά μάθετε άμέσως. Έξακολουθώντας να τόν κρατώ πάντα άπ' τό σακάκι, άποφάσισα να του... σκάσω τό παρωπόδι.

—Σπύρο, του είπα, θα σου μιλήσω για ένα κορίτσι.

—Είπε... ώραίο; με διέκοψε.

—Τι σημασία έχει αυτό;

—Πώς δεν έχει; Μόνον τά ώραία κορίτσια έχον σημασία!

—Τέλος πάντων, έδω δεν πρόκειται περί δραστήριου...

—Άλλά;...

—Τό κορίτσι αυτό γράφει ποιήματα!

—Ο Μελάς έμφορμασε κι' έκοψε να φύγη.

—Στάσου! του φώναξα. Γράφει ποιήματα και μάλλον όραία ποιήματα. Και πώς άπόδειξιν ιδού!...

Και άρχισα να του διαβάζω δυό—τρία ποιήματα, από κείνα που μούχαν άρέσει έμένα περισσότερο. Ο Μελάς τ' άκομα άδιάφορο και στο τέλος μου είπτε:

—Καλά, και γι' αυτά με κρατούσε έδω τόση ώρα, κάτω άπ' τό φανάρι, σαν... συνομιλήσει;

—Βέβαια, και δεν σου άρέσουν;

Κατόπιν της... επί ποδός αυτής κριτικής του, ή Μελάς μου κατέβασε τό χέρι και άπομακρόνθησε, αφήνοντάς με άπογοητευμένω, στα χείρα του λουτρού.

—Άσε με, βρέ αδερφέ! Αυτά είπε... σαχλαμάρες!... Κοίμα στο κορίτσι!...

—Τελείωσε! είπα μέσα μου. Τό δυστυχισμένο κορίτσι δεν έχει τύχη. Και όίως ή προστατευομένη του κ. Δάφνη είχε και παραιτείε τύχη.

Η Μελισσάνθη, (Σκίτσο του κ. Γ. Γρηγόρη)

ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΣΚΛΑΒΙΑΣ

ΤΟΥ Κ. ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ

ΟΙ ΠΕΙΡΑΤΑΙ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ

(Σταχυολογήματα απ' τόν Κώδικα τών Καπουτσίνων τής Νάξου)

ΦΑΝΤΑΣΤΩΣ μεγάλο ρόλο έπαιξαν στη Μεσόγειο οι πειρατά κατά τούς περασμένους αιώνες. Ήσαν μιά μεγάλη δύναμη, κι' επομένως τούς είχαν ανάγκη κι' αυτά άόμοια τ' ισχυρά κράτη. Ατιόπλοια δέν ήπληχαν τή ζωή αυτών κι' επομένως τή πολυεμιά ζωαρία δέν μπορούσαν νά φρουρούν εύκολα τις θάλασσες. Από τό άλλο μέρος, τό διεθνές δικαιο δέν είχε άκόμα διαλασθεί κι' επομένως ήταν δικαιολογημένη κάθε διαπάχη διεθνώς. Κατ' ανάγκη λοιπόν τή ναυτική κράτη διατηρούσαν φιλίες με τούς πειρατάς.

Στή μεταξύ των αντίζηλια ή μεγάλες Δυνάμεις τής εποχής εκείνης ήσαν άναγκασμένες νά χρησιμοποιούν και τούς πειρατάς. Γι' αυτό βλέπομε προσαιτενεμένον από τις κυβερνήσεις μεγάλων κρατών. Η Βενετία είχε υπό τήν προστασία της διαφόρους κατά χωρούς διασημούς πειρατάς, και όχι σπανίως τούς τροφοδοτούσε με ζωήματα, πολεμοφόδια και τρόφιμα. Τά Άρχαία τής Βενετίας περιλαμβάνουν σχετικώς σπονδαία έγγραφα, τά όποια άποδείχνουν πόσο κακό έβαναν τή πειρατικά ζωαρία και σ' αυτούς άκόμα τούς στόλους τών μεγάλων κρατών.

Η Γαλλία έξ άλλων, πού ήθελε νά κρατήσει τήν ύπεροχή της στην Ανατολή και νά γίνει κυρίαρχος στη Μεσόγειο, φρόντιζε πάντοτε νά τή έχη καλά με τούς πειρατάς. Ίδιος με τούς Μαλιέζους και τούς Γάλλους πειρατάς, οι όποιοι δέν ζώνευαν τούς Ίταλους, οι όποιοι πάλι ήσαν άφοσιωμένοι στη Βενετία.

Βέβαια, άν σήμερα κατέβαινε στον Πειραιά ο πρέσβης τής Γαλλίας για νά χειραγωγή την πειρατή κι' έδεχεται υπό δεικνύση και νά γινε τήση μ' ένα τέτοιο ύποκειμενο, τó πράγμα θα έλάμβανε μορφή έξαιρετικώς σκανδαλώλου.

Κατά τó σπυτήριον όμως έτος 1673 τή πράγματα ήσαν διαφορετικά. Έν πρώτοις, δέν ύπηρχαν έμφυριδες για νά κάμουν θόρυβο. Έπειτα οι πειρατά δέν ήσαν παληάνθρωποι έξισουμένοι με τούς ληστάς, όπως συμβαίνει σήμερα, αλλά παληοί θαλασσινοί, οι όποιοι έξασκοδσαν ένα ελάγγελια για νά ζήσουν.

Γιατί κατά τήν εποχή εκείνη ή πειρατεία δέν έθεωρείτο κάτι τι τó άτιμοτικό. Ήταν άλλως ένα συνηθισμένο ελάγγελια. Μήπως στις άνω γορές τών μεγάλων τότε πόλεων δέν έπωλούντο οι σκλάβοι σιμά σιά ζώα και σέ τιμές πολύ φτηνότερες από ένα... άλογο;

Δέν έταράχτηκε λοιπόν, ούτε κι' έξελίχθη κανείς, όταν στό 1673 ο Γάλλος πρέσβης στην Κωνσταντινούπολη, ο περιφημος Νοβαντέλ, έφιλοξενήθηκε από έναν πειρατή. Τó πράγμα δέν ήταν άσυνηθιστό, όπως είπαμε, και οι νηριώτες τού Αιγαίου είχαν τόσο έξαιρετικώθει με

τούς πειρατάς, οι όποιοι τούς λήστευαν και τούς βασάνιζαν διαρκώς, ώστε δέν κατεπλάγησαν καθόλου όταν ο Γάλλος αυτός διπλωμάτης, στό ταξίδι του πού έκανε στα νησιά τού Αιγαίου για νά μαζέψη και άταγάγη πολύτιμες αρχαιοτήτες, είχε για παρέα τόν διάσημο Μαλιέζο πειρατή Δανιήλ.

Τήν εποχή εκείνη ο πειρατής Δανιήλ βρισκόταν στην Πάρο. Τó νησί αυτό ήταν συνηθισμένο καταφύγιο τών πειρατών, γιατί στό λιμνο μέρος του είχε ένα ασφαλίστατο λιμάνι. Τόν ζευμάνα λοιπόν τó 1673, ο Δανιήλ ήταν άραγμένος στην Πάρο, όταν έξαφνα έφτασε εκεί ο Γάλλος πρέσβης Νοβαντέλ, για νά μαζέψη χωρίς άλλο αρχαιοτήτες. Ο Δανιήλ τόν ήποδεχτηκε με τιμές και τόν φιλοξένησε στό ζωαρί του, όπου τού παρέθεσε κι' ένα μεγαλοπρεπέστατο δείπνο.

Τό προί τής παραμονής τών Χριστουγέννων, οι ζάτικοι τής Πάρου έκάλεσαν τόν Νοβαντέλ στη λειτουργία πού θα γινόταν στην Έκκλησιολογία. Και ο πρέσβης έπηγε στην εκκλησία, μαζί με τόν φίλο του πειρατή, ο όποιος ήταν πολύ φιλόδοξος.

Ένας θεόδοξος κληρικός μίλησε κατά τή λειτουργία κι' έξύμνησε τις άρετές τού Γάλλου διπλωμάτου, Δυστυχώς, ο κώδικς τού καθολικού μοναστηριού τού Αγίου Άντωνίου, τών Καπουτσίνων τής Νάξου, από τόν όποιον παίνομε τις πληροφορίες τού σημειώματος αυτού, δέν λέει άν ο ιεραζήριος έλεξέται τήν ευγλωττία του και στην έξήμνηση τών άρετών τού... πειρατού.

Όταν τελείωσε ή λειτουργία ο πρέσβης γύρισε στό πειρατικό πλοίο τού Δανιήλ. Σημείωμα τού ίδιου κώδικος μάς περιγράφει τήν ύποδοχή πού τού έγινε στό ζωαρί του ζωαρί και τó περίφημο γευμα πού έπαρολούθησε. Τρις φορές άδειασαν τά κανόνια τού πειρατικού, χειροκρότησαν τόν Νοβαντέλ. Έπίσης τó ζωαρί ήταν σηματοδοτισμένο κι' έπαυτο απ' όλες τις σημαίες ήταν ή σημαία τής Γαλλίας.

Μετά τó γευμα, τó όποιο ήταν πρωτοφανώς πλούσιο, με σπάνια και έξωτικά φαγητά, κρασιά και φρούτα, ο πειρατής έχώρισε διάφορα πολύτιμα δώρα στον πρεσβευτή. Κατά τó σημείωμα τού κώδικος, τó τραπέζι, τά δώρα και τó μπαρότι για τούς κανονοβολημούς, έκοστίσαν στον Δανιήλ 300 σοκούδα, ποσόν σημαντικό για τήν εποχή εκείνη.

Ο Νοβαντέλ παρακάλεσε ζωόταν τόν πειρατή νά τού έξαιουονομήσει από τó νησί ένα πληρομή διάφορα τρόφιμα. Αλλά ο πειρατής προσεβλήθη και προσεφέρθη νά δώσει στό Γάλλο διπλωμάτη όλα τρώφιμα τού έρωσιζώοντο... δωρεάν. Φυσικά, μάλιστα τή είχε πληρομή κι' αυτός; Κλειμένα τά είχε...

Έν τούτοις, κλειμένα-εξελειμένα, ο πρέσβης τή δέχτηκε.

Ο συγγραφέας τού κώδικος τών Καπουτσίνων ήταν, φαίνεται, φίλος τού πειρατού, γιατί στα σημειώματά του μιλάει για αυτόν μ' ένθουσιασμό:

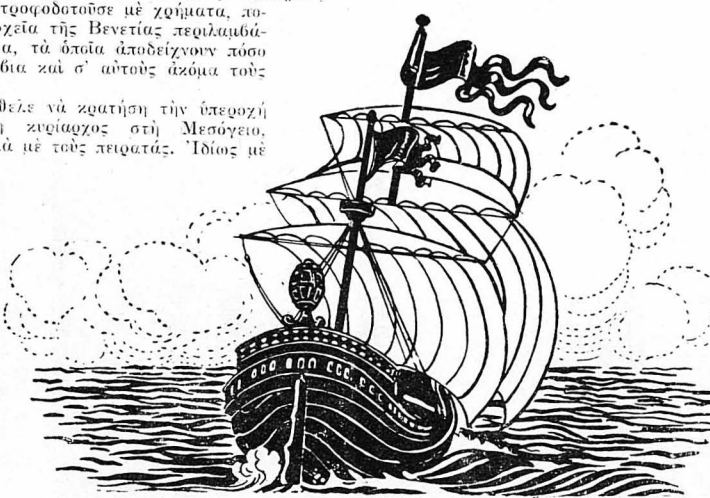
«Ο Δανιήλ, γράφει, πολύ μάς έτιμοωσε και μάς ευεργετούσε με δωρεές καφέ, ζάχαρης, ουζιού, λιναριού και άλλων διαφόρων χρησίμων ειδών. Μη άρκουμένοις δέ στην τροφοδοσία μας μόνον, μάς προσέφερε και διάφορα άλλα δώρα. Έτσι, μάς έδώρησε τελευταία ένα αργοφόριον και ένα μεταξωτό παραπέτασμα για τή μονή».

Όταν ο Νοβαντέλ έξέφρασε τήν επιθυμία νά έπισκεφθί τó περίφημο σπήλαιον τών σιλαεπιτών τής Αντιπάρας, ο πειρατής προσεφέρθη νά τόν οδηγήσει ο ίδιος εκεί. Και πράγματι μαζί έπληξαν και τά μεσάνυχτα τών Χριστουγέννων έλειπορήθησαν μέσα στό σπήλαιον, τó όποιο θέμαζε τή γάτη τής Γεννήσεως.

Φαίνεται άκόμα ότι ή Παναγία είχε υπό τήν έννοια τής τόν πειρατή Δανιήλ, άν πιστέψουμε τόν καθολικό Καπουτσίνου χρονογράφου, ο όποιος άναμφως, έκτός τών άλλων, και τή έξής:

«Ο Δανιήλ με τó πειρατικό του ζωαρί καταλήφθη από φοβερού τρακυνία πηγαίνοντας στην Αντιπάρο, αλλά με τή βοήθεια τής Παναγίας σωθήκε».

Όταν λοιπόν ο πειρατής γύρισε στην Πάρο από τó έπιπύονον αυτό ταςξίδι κι' αντίκρισε τήν εκκλησία τής Παναγίας τής Έκκλησιολογίας, άρχισε νά ζωαρεί νά κανονοβολημούσε. Έλεγε τάς κατά τήν ώρα τής τρακυνίας και τού κινδύνου πολλά και πλούσια δώρα στην Παναγία κι' έκράτησε τόν λόγο του. Αλλά για νά μη δεκαεστηθή κι' ή Φεράγκη Παναγία, έμοιρασε και στις δυό τά δώρα του από τά πλούτιστα πού είχε κλέψει κατά τó ταξίδι του.

Πειρατικό πλοίο.

Αυτή πού δέν τήν ελαργώριζε κανένας τότε, θεωρούσα, σήμερα πηγήτεια, χωρίς, καθώς μάς παρατήρησε ο κ. Λάφνης, ή δεύτερη σύλλαγή της νά είνε άνώτερη από τήν πρώτη. Πώς συνέβη όμως αυτή ή άπότομη μεταβολή; Τι έμπεσάλαβησε και έκαμε άκόμα και τόν άπειρο κ. Σπύρο Μελά ν' αλλάξη γνώμη; Πούά φιλολογικά μυστή, τι παρασκήνια πρωτακονετα και τι φιλολογιστοπολιτικές Μαγίες; Αυτά θα σάς τά πούμε στο προσεχές φύλλο, με πρόσποτα και πράγματα, με ήμερομηνίες και με ντεκουιέντα. Δίγη ύπομονή λοιπόν...

Ο ΑΔΙΑΚΡΙΤΟΣ